

Leesvoer

Grammaticale termen

De grammatica van een taal kun je zien als gereedschap dat je nodig hebt om een taal te gebruiken en te leren, zo stelt Michel Vrisekoop in zijn boekje *Grammaticale termen*. Met zijn boek wil hij iedereen die een taal aan het leren is, een handig naslagwerkje bieden om grammaticale termen te leren kennen die hij nodig heeft bij het leren van die taal.

De kern van het boek is dan ook een op het Nederlands gebaseerde alfabetische lijst van grammaticale termen met een beknopte omschrijving en zo veel mogelijk voorzien van voorbeelden. In veel gevallen is ook voorzien in voorbeelden uit andere talen. Bij de grammaticale termen wordt ook altijd de Latijnse benaming gegeven.

Ter verduidelijking wordt de lijst van termen voorafgegaan door een hoofdstuk met uitleg over het begrip grammatica en een hoofdstuk waarin alle woordsoorten worden besproken. Verder bevat *Grammaticale termen* twee bijlagen: een bijlage met een overzicht van de grammaticale terminologie in het Nederlands, Latijn, Duits, Engels, Frans en Spaans, en een bijlage met een overzicht van de zinsdelen. Het boekje wordt afgesloten met een lijst van in de grammatica veel gebruikte afkortingen.

Michel C. Vrisekoop, *Grammaticale termen. Het gereedschap voor elke taal*. Bussum, Coutinho, 2001. ISBN 90 6283 244 X, 88 blz., € 8,85.

Stijlfiguren

Niet alleen in poëzie of in andere vormen van literair taalgebruik wordt veel gebruik gemaakt van stijlfiguren, maar ook in de alledaagse omgangstaal. Door stijlmiddelen te gebruiken kan de spreker of schrijver immers zijn boodschap duidelijker, prikkelender of spannender overbrengen. In *Stijlfiguren* wordt een uitgebreide verzameling gegeven van de stijlfiguren die regelmatig in de omgangstaal en in de literatuur gebruikt worden. Niet alleen de flashback of de epitheton ornans, maar ook termen als epizeuxis, ploke of tricolon komen aan de orde. Desondanks pretendeert het boek

geen volledigheid. Het gaat om stijlfiguren die gehanteerd worden in hedendaags taalgebruik en hedendaagse poëzie; namen van stijlfiguren die alleen bekend zijn uit klassieke poëzie of de klassieke redenaarskunst blijven buiten beschouwing.

De verzamelde begrippen worden alfabetisch gepresenteerd. De beschrijving van elk begrip wordt gevolgd door een ruim aantal voorbeelden, uit de poëzie, maar vooral ook uit de omgangstaal en de reclame. Waar nodig zijn de voorbeelden toegelicht, bijvoorbeeld om uit te leggen tot welke resultaten het gebruik van een bepaalde stijlfiguur kan leiden. Door deze aanpak kan het boek een aardige gids zijn bij onder andere taalbeschouwingsactiviteiten op school.

Stijlfiguren wordt afgesloten met een bijlage 'ritme en rijm' waarin de bekendste rijmschema's in de Nederlandse literatuur kort worden behandeld. Het boek is een uitgave in de reeks 'Kort en Goed'.

Ton den Boon, *Stijlfiguren*. Den Haag, Sdu Uitgevers, 2001. ISBN 90 12 09290 6, 166 blz., € 18,95.

Etymologiequiz

Etymologie, de kennis over de herkomst van woorden en de manier waarop die woorden veranderd zijn in de loop der tijd, is enorm populair, zo populair dat het Nijmeegse dagblad *De Gelderlander* al vanaf 1998 met succes een jaarlijkse etymologiequiz organiseert in samenwerking met de taaladviseurs van Onze Taal. Een selectie van maar liefst 350 meerkeuzevragen uit de versies van de afgelopen jaren is nu bijeengebracht in het boek *Pierewaaien*. Elke vraag heeft drie antwoordmogelijkheden, waarvan er twee verzonnen zijn door de medewerkers van Onze Taal. Een voorbeeld:

Gas is afkomstig van

- a het Franse *gazeux* ('koolzuurhoudend');
- b het sranantongo-woord *kaseko* ('aardgas');
- c het Griekse *chaos* ('eindeloze) ruimte').

Het juiste antwoord is op te zoeken achterin het boek in een gealfabetiseerde woordenlijst. Een alfabetisch register maakt het verder mogelijk ook op trefwoord door het boek te grasduinen. Bovendien bevat *Pierewaaien* nog een korte

inleiding door Nicoline van der Sijs en zelfs twee bladzijden 'Aanwijzingen voor het gebruik'. Ook zonder aanwijzingen zal het echter duidelijk zijn dat *Pierewaaien* een alleraardigst boek is dat door zijn quizvorm ideaal is voor gebruik in de klas, van bovenbouw basisschool tot vwo.

Genootschap Onze Taal, *Pierewaaien: Wat weet u over de herkomst van onze woorden?* Den Haag, Sdu Uitgevers, 2001. ISBN 90 12 08991 3, 168 blz., € 12,00.

Debatteren

Het is een populaire stelling dat Nederland geen rijke traditie kent op het gebied van debatteren, niet in de politiek en niet in het verdere openbare leven. Van de andere kant doet een programma als *Het Lagerhuis* vermoeden dat daar langzamerhand verandering in komt, al geeft dit programma misschien niet altijd de meest gelukkige voorbeelden van geslaagde debatten. Belangrijker is dat in het onderwijs steeds meer aandacht komt voor het debat. Debatteren neemt in toenemende mate een belangrijke plaats in in het spreek- en luisteronderwijs en jaarlijks komen zo'n 150 jongeren voor het Nationaal Jeugddebat in de Tweede Kamer debatteren over politieke onderwerpen, terwijl ruim 140 scholen elk jaar tegen elkaar uitkomen

in de debatcompetitie 'Op Weg naar Het Lagerhuis'.

Ter voorbereiding op al deze activiteiten kan een boek als *De kunst van het debat* ongetwijfeld heel goede diensten bewijzen. Peter van der Geer wil in dit boek vooral veel praktische technieken en tips voor debatten geven, met de aantekening dat daarmee vooral veel geoefend moet worden. Hij besteedt dan ook niet alleen hoofdstukken aan onmisbare onderwerpen als 'sterk argumenteren', 'de kunst van het interrumpen' of de drie elementen van het overtuigingsproces 'ethos, pathos en logos', maar hij geeft ook diverse oefenvormen en checklists voor de voorbereiding en organisatie van een debat. Bovendien bevat het boek talrijke voorbeelden en hoofdstukken over de Nederlandse debatacultuur en citaten over de kunst van het debat. Zelfs sprekende foto's ontbreken niet.

Jeltje van Nieuwenhoven, voorzitter van de Tweede Kamer, heeft een voorwoord geschreven en het boek besluit met verdere verwijzingen en een bibliografie. Een minpuntje zijn de talrijke interpunctie- en drukfouten die het boek nodeloos ontsieren.

Peter van der Geer, *De kunst van het debat*. Den Haag, Sdu Uitgevers, 2001. ISBN 90 12 09252 3, 174 blz., € 20,00.